

Vademecum Rzeczpospolitej

Dobra Firma Vademecum: ZUS po 1 maja. Na własny rachunek

24.05.2004, TM BP

Dobra Firma Vademecum

Na własny rachunek

Tomasz Major Beata Pawłowska

Spis treści

Osoba prowadząca działalność na własny rachunek, często migrująca po terenie Unii, podlega ubezpieczeniom kraju, w którym wykonuje działalność.

Od zasady tej istnieją dwa wyjątki:

1) Wykonujący zwykle działalność na własny rachunek na terenie jednego państwa członkowskiego, a pracujący w innym kraju unijnym, jest objęty ustawodawstwem ubezpieczeniowym pierwszego państwa, pod warunkiem że przewidywany okres świadczenia pracy nie przekracza 12 miesięcy.

2) Prawo pierwszego państwa stosuje się nadal aż do zakończenia pracy, mimo iż zakładany okres jej świadczenia przedłuża się ponad owe 12 miesięcy z powodu niedających się przewidzieć okoliczności, pod warunkiem że wyrazi na to zgodę właściwa władza lub organ kraju, w którym pracę rozpoczęto.

O zgodę należy wystąpić przed upływem pierwszych 12 miesięcy. Przedłużenie również nie może być dłuższe niż 12 miesięcy.

PRZYKŁAD 1

Obywatel polski prowadzący pozarolniczą działalność gospodarczą w Polsce przez 11 miesięcy wykonuje w Grecji pewne czynności związane z firmą. Przez owe 11 miesięcy może pozostać w polskim systemie ubezpieczeń społecznych.

Aby skorzystać z systemu ubezpieczeniowego kraju wykonywania biznesu, zainteresowany musi spełniać pewne warunki.

Przed wszystkim - zanim zacznie pracę w państwie zatrudnienia - musi wykonywać działalność na własny rachunek w kraju, w którym mieszka. Na czas wykonywania pracy za granicą przez pierwszych 12 miesięcy wystawia się mu formularz E 101.

ZUS potwierdzi formularz E 101 dla osoby prowadzącej działalność na własny rachunek tylko wtedy, gdy:

- praca za granicą jest z góry określona co do treści i czasu,

przed rozpoczęciem pracy za granicą przedsiębiorca prowadził działalność na własny rachunek na terenie Polski,

jest zgłoszony do ubezpieczeń społecznych w kraju, gdzie zwykle tę działalność prowadzi (czyli w Polsce).

Jeśli praca za granicą przedłuża się ponad planowane 12 miesięcy, można wystąpić o wydłużenie zwolnienia z ubezpieczeń w kraju jej czasowego prowadzenia, nie dłużej jednak niż na kolejne 12 miesięcy. Z wnioskiem w tej sprawie występuje się na formularzu E 102 bezpośrednio do instytucji w kraju przejściowej pracy.

PRZYKŁAD 2

Osoba prowadząca działalność musi przedłużyć o kolejne 2 miesiące swą pracę w Grecji. W tym celu wypełnia część A formularza E 102, a następnie wysyła go do właściwej greckiej instytucji (podanej w pouczeniu zawartym w formularzu).

Jeśli instytucja ta udzieli zgody, osoba ta nadal podlega ubezpieczeniom w Polsce (a nie w Grecji).

JEDNOCZEŚNIE W KILKU KRAJACH

Osoba prowadząca zwykle działalność na własny rachunek na terenie dwóch lub więcej

państw członkowskich podlega ustawodawstwu kraju, gdzie zamieszkuje, jeżeli jakkolwiek część działalności wykonuje na jego obszarze. Gdy nie prowadzi działalności na terenie kraju unijnego, w którym mieszka, stosuje się do niej prawo państwa, na którego terenie prowadzi podstawową działalność. Kryteria służące do określenia podstawowej działalności ustala rozporządzenie 574/27. Zgodnie z nimi podstawowa działalność jest wykonywana w kraju, gdzie znajduje się stała siedziba lub stała działalność zainteresowanego, a w razie braku takiego miejsca - w państwie, na które wskazują zwyczajowy charakter lub czas trwania wykonywanej działalności, liczba wykonywanych zleceń (usług) oraz wielkość dochodów z firmy.

PRZYKŁAD 3

Obywatel polski prowadzi działalność gospodarczą w Polsce. Podobny biznes zarejestrował w Czechach. Mieszka w Polsce. Podlega zatem polskim przepisom w zakresie ubezpieczeń społecznych.

PRZYKŁAD 4

Obywatel niemiecki prowadzi w Polsce działalność na podstawie wpisu do ewidencji działalności. Jest także przedsiębiorcą na terenie Czech i Słowacji. Mieszka w Niemczech. Podlega przepisom ubezpieczeniowym tego kraju, w którym prowadzi swoją podstawową działalność, a więc tam, gdzie np. wykonuje największą liczbę usług.

TU BIZNES, TAM ETAT

Osoba, która wykonuje jednocześnie pracę najemną i prowadzi działalność na własny rachunek na terenie różnych państw członkowskich, podlega co do zasady ustawodawstwu kraju, na którego obszarze świadczy pracę najemną.

PRZYKŁAD 5

Obywatel niemiecki pracuje we Frankfurcie nad Odrą. Jednocześnie prowadzi w Polsce działalność gospodarczą. Niezależnie od tego, gdzie mieszka (w Polsce czy w Niemczech), podlega niemieckim przepisom ubezpieczeniowym. A to dlatego, że w Niemczech wykonuje pracę najemną.

Nie dotyczy to jednak sytuacji wymienionych enumeratywnie w załączniku VII do rozporządzenia 1408/71, który przewiduje faktyczne podwójne ubezpieczenie: z tytułu pracy najemnej (w kraju jej wykonywania) i działalności na własny rachunek (w państwie jej prowadzenia) na terenie kilku państw członkowskich. Jest to więc odstępstwo od opisywanej zasady jedności stosowanego prawa. Chodzi o następujące sytuacje:

prowadzenie działalności na własny rachunek w Belgii, Czechach, Grecji, Włoszech, Malcie, Portugalii, Słowacji oraz zatrudnienie za wynagrodzeniem w innym państwie członkowskim,

PRZYKŁAD 6

Obywatel polski prowadzi działalność na własny rachunek w Czechach, niedaleko granicy z Polską. Jednocześnie jest zatrudniony w Polsce na podstawie umowy o pracę. Według załącznika VII do rozporządzenia 1408/71 jest objęty zarówno czeskim, jak i polskim ustawodawstwem w dziedzinie ubezpieczeń społecznych.

prowadzenie działalności na własny rachunek i zamieszkiwanie na Cyprze, w Danii, Estonii, Hiszpanii, Finlandii i Szwecji oraz zatrudnienie za wynagrodzeniem w innym kraju członkowskim,

PRZYKŁAD 7

Osoba prowadzi działalność na własny rachunek i mieszka w Szwecji. Jednocześnie przez kilka dni w miesiącu jest zatrudniona w Polsce. Stosuje się do niej szwedzkie oraz polskie przepisy o zabezpieczeniu społecznym.

PRZYKŁAD 8

Osoba prowadzi działalność gospodarczą w Estonii. Mieszka i pracuje w Polsce. Podlega wyłącznie polskiemu ustawodawstwu. Nie spełnia bowiem jednego z warunków objęcia jej zasadą podwójnego ubezpieczenia - nie mieszka w Estonii.

prowadzenie działalności na własny rachunek we Francji oraz zatrudnienie za wynagrodzeniem w innym państwie członkowskim (z wyjątkiem Luksemburga).

PRZYKŁAD 9

Obywatel polski prowadzi działalność na własny rachunek we Francji. Jednocześnie jest zatrudniony w Niemczech na podstawie umowy o pracę. Jest objęty zarówno francuskimi, jak i niemieckimi przepisami o ubezpieczeniach społecznych.

Polska nie wprowadziła do tego załącznika postanowienia o stosowaniu polskiego prawa w razie prowadzenia działalności na własny rachunek w Polsce i zatrudnienia w innym państwie członkowskim.

Wobec tego osoba, która znajdzie się w takiej sytuacji, zostanie objęta jedynie ustawodawstwem tego państwa, w którym wykonuje zatrudnienie.

- W rezultacie nie dojdzie do podwójnego ubezpieczenia (oczywiście, z zastrzeżeniem wskazanych przypadków).

